

บทที่ 1

บทนำ

มูลนิธิโครงการหลวงได้เริ่มดำเนินการวิจัยเพื่อทดลองการปลูกพืชที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่สูงของประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบนพื้นที่สูง ลดการปลูกฝิ่น และฟื้นฟูรักษาป่าต้นน้ำลำธารให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ การปลูกพืชผักเป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาอาชีพของชุมชนบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะพืชผักเมืองหนาว เนื่องจากผักเป็นพืชที่มีระยะเวลาปลูกสั้น สามารถนำไปเป็นอาหารสำหรับบริโภคและจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ในปี พ.ศ. 2524 โครงการหลวงจึงได้เริ่มส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักเขตหนาว เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น ทำให้มีผู้นิยมปลูกผักเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยจนเกิดเป็นคลังแห่งองค์ความรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ควบคู่ไปกับการนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้เกิดเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ. 2557 โครงการขยายผลโครงการหลวงมีพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 28 แห่ง ในพื้นที่ 7 จังหวัด โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทุรกันดารและเข้าถึงยาก เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพโดยขาดฐานความรู้ที่เหมาะสมในการผลิต ทำให้ผลผลิตต่ำ มีต้นทุนการผลิตสูง และมีความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีไม่เหมาะสม ดังนั้นโจทย์ในการวิจัย คือ จะทำอย่างไรให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชผักได้ปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด รวมทั้งมีความคุ้มค่าและใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและเหมาะสม การนำองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชผักแบบครบวงจรของโครงการหลวงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแต่ละแห่งจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอาชีพและเป็นทางเลือกในการทำเกษตรให้กับเกษตรกรบนพื้นที่สูงอื่น ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานองค์ความรู้ของโครงการหลวงและกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่โครงการขยายผลฯ ตั้งแต่ การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการผลิตและการตลาด การผลิต การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การรวบรวมผลผลิต และการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว รวมถึงการจำหน่ายผลผลิต

ในการปลูกผักยังประสบกับปัญหาในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการศัตรูพืช ทั้งในเรื่องการปลูกพืชเชิงเดี่ยวติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้มีการสะสมของศัตรูพืชซึ่งอยู่ในบริเวณนั้นเพิ่มจำนวนมากขึ้น หรือการปลูกในระยะระหว่างแถวที่ชิดเกินไปทำให้เกิดการระบาดของศัตรูพืชจากต้นสู่ต้น หรือจากแปลงสู่แปลงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งปัญหาการระบาดของศัตรูพืชนั้นเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่มีคุณภาพ ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ หรือขาดทุน ดังนั้นจึงต้องมีการนำเทคนิคการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน เข้าไปทดสอบในพื้นที่เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ลดมลภาวะและพิชิตก้างในสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลดความรุนแรงของการระบาดของศัตรูพืช เชลลหรือไม่ให้เกิดศัตรูพืชที่ด้านทานต่อสารเคมีทางการเกษตร ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งยังปลอดภัยต่อสุขภาพของเกษตรกรเอง

มันเทศญี่ปุ่นเป็นพืชชนิดใหม่ที่มูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริมให้ปลูก ปัจจุบันมีการผลิตท่อนพันธุ์ และเริ่มทดลองปลูกที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ แต่พบปัญหาเรื่องคุณภาพของผลผลิต เนื่องจากลักษณะทางโครงสร้างดินในพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้สภาพอากาศที่หนาว

เย็นในฤดูหนาวทำให้ต้นมันเทศญี่ปุ่นแคระแกรน ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่นเกษตรกรจะต้องมีความรู้ มีการวางแผนและการจัดการที่ดี รวมถึงมีเทคนิคและการดูแลเฉพาะในแต่ละฤดูปลูก เพื่อให้การปลูกมันเทศญี่ปุ่นบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ ให้ผลผลิตต่อไร่สูงสุด ได้หัวมันที่มีคุณภาพดี รสชาติหวาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีต้นทุนในการผลิตต่ำ และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ซึ่งการนำท่อนพันธุ์มันเทศญี่ปุ่นไปทดลองปลูกในพื้นที่ที่มีโครงสร้างดิน และสภาพอากาศที่เหมาะสมอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

การทำพริกกะเหรี่ยงแห้งเกษตรกรจะใช้เครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งทำให้ได้พริกกะเหรี่ยงที่มีคุณภาพดี แต่เนื่องจากเครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์มีราคาสูง เกษตรกรไม่สามารถจัดซื้อ มาใช้งานได้เอง และเครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์ที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ทำให้เกษตรกรต้องนำพริกกะเหรี่ยงไปตากบนหลังคาบ้าน ตากบนพื้น ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของแมลงและฝุ่น ก่อนนำไปบรรจุในบรรจุภัณฑ์ ดังนั้นหากเกษตรกรมีที่ตากพริกกะเหรี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ต้นทุนต่ำ และสามารถตากพริกกะเหรี่ยงได้เพียงพอ ก็จะส่งผลให้ผลผลิตพริกกะเหรี่ยงมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้เล็งเห็นความสำคัญของการผลิตพืชดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตพืชผักในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีชนิดพืชผัก วิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสม และมีที่ตากพริกกะเหรี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อการใช้งาน สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และเป็นทางเลือกในการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบสาธิตเทคโนโลยีโครงการหลวงในการผลิตพืชผักที่เหมาะสมในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการตากพริกกะเหรี่ยงที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ